

Ústavní a podústavní základ práva na podnikání ve Vietnamu v r. 2019

Studie č. 5.385
srpen 2019
autor: Stewie Ngyuen, Adam Čejka, Jindřiška Syllová

STUDIE

Obsah:

1. ÚVOD	4
ÚSTAVNÍ VÝVOJ VE VIETNAMU	4
A. TEORETICKÁ VÝCHODISKA PŘI VZNIKU ÚSTAVY	4
B. SOCIO-EKONOMICKÉ OKOLNOSTI A PŘIJETÍ NOVÉ ÚSTAVY	5
2. ÚSTAVNĚPRÁVNÍ ZÁKLAD PRO PODNIKÁNÍ	5
A. OBECNĚ K ZÁKLADNÍM PRÁVŮM A SVOBODÁM	5
B. NOVÉ ÚSTAVNĚPRÁVNÍ ZAKOTVENÍ PRÁVA NA PODNIKÁNÍ	6
C. HOSPODÁŘSKÝ SYSTÉM A JEHO VLIV NA PODNIKÁNÍ	6
3. PODÚSTAVNÍ ZÁKLAD PRO PODNIKÁNÍ	7
A. OBČANSKÝ ZÁKONÍK (2015)	8
B. ZÁKON O OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTECH (2014)	9
C. ZÁKON O INVESTICÍCH	9
D. SOUČASNÝ STAV HOSPODÁŘSTVÍ VE VIETNAMU A ROLE STÁTNÍCH PODNIKŮ	10
E. NOVELA ZÁKONA O OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTECH A ZÁKONA O INVESTICÍCH (2019)	11
4. ZÁVĚR	12
ZDROJE	12
PRÁVNÍ PŘEDPISY	12
ODBORNÁ LITERATURA A PERIODIKA ..	12
DALŠÍ PRAMENY	13

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	EDICE: STUDIE
Název: Ústavní a podústavní základ práva na podnikání ve Vietnamu v r. 2019	Typ edice: online, ISSN 2533-4131
Autoři: Ngyuen, S., Čejka, A., Syllová, J.	URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=1
Číslo: Studie č. 5.385	První vydání edice: červenec 1991
Datum: srpen 2019	Frekvence vydání edice: nepravidelná
Klíčová slova: Ústavní právo, podnikání, Vietnam	Zaměření: srovnávací a analytické studie zpracované pro členy Parlamentu České republiky
	Jazyk: CZ
	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

Shrnutí

Podnikání ve Vietnamu není podporováno ústavou, ale je ústavním textem připuštěno. Jeho rozvoj zajišťují zejména občanský zákoník, zákon o obchodních společnostech a zákon o investicích. Práce obsahuje principy právní úpravy a novou připravovanou právní úpravu.

Obsah

1. ÚVOD	4
ÚSTAVNÍ VÝVOJ VE VIETNAMU	4
A. TEORETICKÁ VÝCHODISKA PŘI VZNIKU ÚSTAVY	4
B. SOCIO-EKONOMICKÉ OKOLNOSTI A PŘIJETÍ NOVÉ ÚSTAVY	5
2. ÚSTAVNĚPRÁVNÍ ZÁKLAD PRO PODNIKÁNÍ	5
A. OBEČNĚ K ZÁKLADNÍM PRÁVŮM A SVOBODÁM	5
B. NOVÉ ÚSTAVNĚPRÁVNÍ ZAKOTVENÍ PRÁVA NA PODNIKÁNÍ	6
C. HOSPODÁŘSKÝ SYSTÉM A JEHO VLIV NA PODNIKÁNÍ	6
3. PODÚSTAVNÍ ZÁKLAD PRO PODNIKÁNÍ	7
A. OBČANSKÝ ZÁKONÍK (2015).....	8
B. ZÁKON O OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTECH (2014)	9
C. ZÁKON O INVESTICÍCH.....	9
D. SOUČASNÝ STAV HOSPODÁŘSTVÍ VE VIETNAMU A ROLE STÁTNÍCH PODNIKŮ	10
E. NOVELA ZÁKONA O OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTECH A ZÁKONA O INVESTICÍCH (2019)	11
4. ZÁVĚR	12
ZDROJE	12
PRÁVNÍ PŘEDPISY	12
ODBORNÁ LITERATURA A PERIODIKA	12
DALŠÍ PRAMENY.....	13

1. Úvod

Ústavní vývoj ve Vietnamu

Během druhé světové války byl Vietnam okupován Japonskem. Poté se na jeho území vedla osmiletá válka mezi Indočínou a Francií, která skončila v r. 1954. Na základě ženevských dohod byl Vietnam rozdělen demilitarizovanou zónou podél 17. rovnoběžky na Severní Vietnam (Vietnamská demokratická republika¹ v čele s komunisty) a Jižní Vietnam (Vietnamská republika). V průběhu následujících dvou let se měly obě země sjednotit po demokratických volbách. Ty se neuskutečnily, a proto se Severní Vietnam rozhodl pro sjednocení silou. V r. 1960 byla v Jižním Vietnamu ustanovena Národní fronta osvobození, do níž patřilo i partyzánské hnutí Vietkong, které usilovalo o svržení vlády Jižního Vietnamu a o sjednocení celého Vietnamu. Tímto rokem propukla vietnamská občanská válka. Válka ve Vietnamu však byla po celé jedno desetiletí bezvýsledná. Komunistický Severní Vietnam a Jižní Vietnam podporovaný Spojenými státy americkými utrpěly těžké ztráty. V r. 1973 přiměla patová situace obě dvě strany ozbrojeného konfliktu usednout k jednacímu stolu, z čehož vzešly tzv. Pařížské dohody. Ty měly ukončit bojové operace a zajistit stažení amerických jednotek z Vietnamu, a to nejpozději do 60 dnů od uzavření dohod. Spojené státy americké svůj závazek dodržely, když do 29. března 1973 stáhly všechny své ozbrojené jednotky. Severní Vietnam však neměl v úmyslu předemtné dohody dodržet a v r. 1975 zahájil další operace. Bojové akce vyústily v dobytí hlavního města Jižního Vietnamu, Saigonu, 1. května 1975. V r. 1976 po skončení vietnamské války bylo území sjednoceno do společného státu, Vietnamské socialistické republiky.

Od tohoto okamžiku můžeme začít mapovat ústavní vývoj. Před sjednocením Vietnamu v roce 1975 byly v Demokratické republice Vietnam přijaty dvě ústavy: první ústava byla přijata v roce 1946 a druhá v roce 1959. Po obsazení Saigonu, dnešního Ho Či Minova města, se z Ústavy demokratické republiky Vietnam stala Ústava Socialistické republiky Vietnam. V roce 1980 byla tato ústava z roku 1959 nahrazena ústavou zcela novou a další ústava byla přijata v r. 1992. V r. 2013 byla Národním shromážděním Vietnamské socialistické republiky přijata v pořadí čtvrtá ústava po sjednocení Vietnamu, resp. 6. ústava od vzniku samostatného Vietnamu, která vstoupila v účinnost v r. 2014.

a. Teoretická východiska při vzniku ústavy

Současná vietnamská ústavní doktrína je založena na tzv. instrumentální teorii státu, která nepovažuje ústavu za předpis nejvyšší právní síly, ale za veskrze politický nástroj (instrument) prosazující politickou doktrínu k získání moci a vlivu. To je zásadně odlišné od pojetí ústavy jako prostředku dělby moci, která slouží občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, mezích a způsoby zákonem stanovenými. Toto pojetí může mimo jiné vysvětlovat, proč socialistické, resp. komunistické země častěji mění či novelizují ústavněprávní předpisy.

Pro pojetí ústavy je kromě pojetí lidských práv důležitý koncept socio-ekonomického systému, kterým se zabývá následující práce. Základní koncept VSR pochází původně ze sovětské ústavy z roku 1936. Sovětská ústava byla založena na myšlence, že národní hospodářství je podřízeno státní kontrole prostřednictvím rigidního centrálně plánovaného systému. Článek 131 stalinské ústavy stanovil, že *„každý občan Sovětského svazu je povinen chránit a upevňovat socialistické vlastnictví, jako hlavní a nedotknutelný základ sovětského zřízení, jako zdroj blahobytu a velikosti vlasti, jako pramen ekonomického a kulturního života pracujících. Osoby, které narušují*

¹ Někdy překládáno jako Demokratická republika Vietnam

společenské socialistické vlastnictví, jsou nepřáteli lidu.“ Tento koncept znamenal, že v rámci vnitrostátního hospodářství je zavedeno přednostní postavení státního sektoru, v důsledku čehož jsou všechna odvětví ekonomiky založena na fungování státních podniků.

Výše popsaná doktrinální východiska jsou nezpochybnitelným základem, který se utvářel během 70 let existence Vietnamské (socialistické) republiky. Ačkoliv v roce 2013 byla přijata nová ústava, ústavodárci při její tvorbě respektovali dosavadní fundamentální východiska bez ohledu na některé hlasy, které volaly po radikální systémové změně.

b. Socio-ekonomické okolnosti a přijetí nové ústavy

Po roce 1976 byla zavedena centrálně plánovaná ekonomika podle sovětského modelu. Ten byl zaměřen zejména na těžký průmysl. Toto směřování se dnes ve Vietnamu považuje za velkou chybu, neboť vietnamské hospodářství bylo v té době silně zemědělsky orientované a nebylo připraveno na změnu tohoto rázu. Rozhodnutí přeorientovat vietnamskou ekonomiku vedlo k jejímu postupnému úpadku. V důsledku ekonomické neudržitelnosti byla politická garnitura představovaná Komunistickou stranou Vietnamu nucena provést významné reformy. Proto byl dne 10. června 1986 na 6. sjezdu Komunistické strany Vietnamu položen základ návrhu na ekonomickou reformu pojmenovanou jako *Doi Moi* (v překladu „Výměna za nové“ nebo „Renovace“). *Doi Moi* bylo jakýmsi zárodkem dnešní podoby ekonomiky a podnikání ve Vietnamu.

Pro právní podobu reformy bylo významné přijetí ústavy v r. 1992, která mj. rozšířila a zdůraznila význam základních lidských práv včetně práva na podnikání (čl. 57), práva vlastnit kapitál a majetek v obchodních společnostech a jiných hospodářských organizacích (čl. 58) a další práva. Právě tento katalog základních lidských práv byl nejdůležitějším právním základem pro ekonomický rozvoj Vietnamu a jeho směřování k demokratičtějšímu uspořádání.

Nová ústava přijatá v r. 2013 byla tedy předvídatelným krokem a vyústěním předchozího ekonomického, politického a společenského vývoje. Ústava byla výsledkem kompromisu mezi progresivními a konzervativními zastánci reformy, když zastánci progresivního směřování prosazovali plnou liberalizaci trhu. Naproti tomu zastánci konzervativního směřování zdůrazňovali potřebu zachování ekonomického monopolu státu.

2. Ústavněprávní základ pro podnikání

a. Obecně k základním právům a svobodám

Právo na podnikání nebylo až do přijetí ústavy z roku 1992 právně upraveno ani zakotveno. Tento přístup není překvapivý, neboť až do doby ekonomické reformy *Doi Moi* bylo vietnamské hospodářství centrálně řízenou ekonomikou, na základě níž veškerá hospodářská odvětví patřila pod výlučnou kontrolu Komunistické strany Vietnamu a státu. Z toho důvodu právo na podnikání nemělo své místo v předchozích ústavách, neboť bylo svou povahou v rozporu se socialistickou ideologií.

Požadavek pro výslovné zakotvení práva na podnikání zazněl již na výše uvedeném 6. sjezdu Komunistické strany Vietnamu. Výsledkem byla ústava z roku 1992, která právo na podnikání zakotvila v čl. 57, který stanovil, že „*občané mají právo svobodně podnikat v souladu se zákonem.*“ Toto právo však ústava přiznávala pouze občanům Vietnamské socialistické republiky a výkon tohoto práva byl do značné míry omezován v zájmu ochrany národního (státního) zájmu. Například čl. 28 konstatoval, že: „*všechny nezákonné výroby nebo podnikatelské činnosti, činnosti podryvající*

národní hospodářství, ohrožující oprávněné zájmy státu, kolektivů a občanů musí být přísně potrestány na základě zákona.“ Dále čl. 21 stanovil, že: *„jednotlivé obchodní společnosti, drobní podnikatelé a soukromý sektor jsou oprávněni si vybrat formu výroby a podnikání, mají právo podnikat bez omezení v mezích činností v rámci hospodářských odvětví a obchodu, jež jsou výhodné pro blahobyt národa a lidu.“*

V r. 1999 byl přijat zákon o obchodních společnostech, který v preambuli přiznal právu na podnikání statut zákonem stanovené občanské svobody. Příslušná část zní: *„Přispívající k podpoře vnitřních sil za účelem industrializace a modernizace země; podporující silnou hospodářskou reformu; zaručující svobodu a rovnost při podnikání všech obchodních společností a občanů ze všech hospodářských sektorů; ochraňující práva a zájmy investorů; posilující efektivitu veřejné správy při podnikání.“* V důsledku této úpravy stát nebyl oprávněn k přijímání takových opatření, která by svou povahou byla v rozporu s občanským právem na podnikání. To však neznamenalo, že výkon práva na podnikání nemohl být v zájmu národa a jeho zájmů omezen ve smyslu Ústavy, neboť stát mohl kdykoliv (bez ohledu na zákon) zasáhnout do tohoto občanského práva.

b. Nové ústavněprávní zakotvení práva na podnikání

Ústava socialistické republiky Vietnam z roku 2013 (dále jen „Ústava“, vstoupila v účinnost 2014) je rozdělena do 9 hlav. Pro účely této analýzy je relevantní zejména II. a III. hlava. Druhá hlava Ústavy obecně pojednává o základních lidských právech a základních občanských právech a povinnostech. 14. článek společně s článkem 33 můžeme chápat jako ústavněprávní východisko pro podnikání ve Vietnamu. Čl. 14 Ústavy stanoví, že: *„ve Vietnamské socialistické republice jsou uznána a garantována základní lidská práva a občanská práva v politické, občanské, ekonomické, kulturní a společenské oblasti v souladu s Ústavou a zákonem. Základní lidská a občanská práva lze výjimečně omezit na základě zákona, jde-li o opatření nezbytná pro národní bezpečnost, národní obranu, ochranu veřejného pořádku a mravnosti a společenského blaha.“* Nejdůležitějším ústavněprávním základem, od kterého se odvíjí právo podnikat, je čl. 33 Ústavy, který toto právo garantuje **každému**. To vyplývá z formulace, která konstatuje, že *„každý požívá svobody podnikat v průmyslových odvětvích a obchodování, pokud to nezakazuje zákon.“*

c. Hospodářský systém a jeho vliv na podnikání

K úplnému pochopení základních podmínek pro podnikání je nezbytné analyzovat hospodářský systém. Pro komunistické země jako je Vietnam nebo Čína je příznačné, že se na ústavní úrovni zakotvuje konkrétní hospodářský systém, avšak ve skutečnosti se jedná o specifickou formu tržního hospodářství. Ústava v čl. 51 stanoví, že: *„vietnamská ekonomika je sociálně orientovaná tržní ekonomika s různými formami vlastnictví a různými sektory tvořícími hospodářskou strukturu; státní hospodářský sektor zaujímá vedoucí roli.“* To znamená, že ekonomika je podle Ústavy silně orientovaná na stát a státní zájmy zaujímají bez dalšího preferované místo v hospodářském životě.

Jako příklad omezení trhu a soutěže lze uvést právní úpravu týkající se soutěžního práva, resp. práva proti omezování hospodářské soutěže. Ačkoliv z poslední zprávy OECD o hospodářské soutěži a politice Vietnamu (r. 2018) vyplývá, že Vietnam učinil významné kroky při boji proti omezování soutěže, stále je nutné přijmout nezbytná opatření k prevenci zneužití omezení soutěže na úkor celé společnosti. Není-li zajištěna férová soutěž, nemůže být naplněn „sociální“ aspekt tržního hospodářství. Uvedený důraz na státní zájem je odrazem výše zmíněných doktrinárních východisek při tvorbě ústavy, která stejně jako předešlé ústavy potvrzuje dominanci

státního sektoru a vedoucí roli státních podniků a zakotvuje široce pojaté vlastnictví půdy a zdrojů, které náleží pouze vietnamskému lidu.

Ustanovením čl. 51 odst. 2 Ústavy je naproti tomu výslovně stanoveno, že „*všechny hospodářské sektory tvoří důležité součásti **národního hospodářství**. Účastníci v různých hospodářských sektorech jsou si **rovni**, spolupracují a soutěží v souladu se zákonem.*“ Je možné pozorovat vnitřní rozpory, spočívající v preferenci státního sektoru na straně jedné a „rovnosti“ při soutěži mezi sektory na straně druhé.

Dále čl. 51 odst. 3 Ústavy konstatuje, že „*stát **podporuje a zajišťuje příznivé podmínky pro podnikatele, obchodní společnosti a jedince a další organizace za účelem investování, výroby a podnikání; přispívá k udržitelnému rozvoji hospodářských sektorů a národnímu budování.***“ Dále, aby nebylo pochyb o tom, že podnikání zaujímá nezastupitelnou roli pro budování nezávislé a soběstačné ekonomiky, tentýž článek ve větě druhé výslovně (a duplicitně) zakotvuje, že „*vlastnictví jednotlivců, investice, výroba a podnikání **jsou chráněny zákonem a nejsou předmětem znárodnění.***“

Úvodní 50. článek III. hlavy Ústavy zdůrazňuje, že „*Vietnamská socialistická republika buduje **nezávislé a soběstačné hospodářství, jež podporuje těžbu a využívání vnitrostátních zdrojů, mezinárodní začlenění a spolupráci, je úzce spjato s kulturním vývojem, praxí společenského rozvoje a rovností, a chrání životní prostředí a provádí industrializaci a modernizaci země.***“ Ústavodárce zde nepochybně akcentuje fakt, že k dosažení výše vymezených cílů je nezbytné, aby byly chráněny investice zahraničních investorů na straně jedné a zároveň bylo podporováno vnitrostátní podnikání na straně druhé.

Systém vychází z toho, že podnikání může zlepšit zaměstnanost občanů, čímž se zdůvodňuje možnost zaměstnávání občanů soukromými podnikateli. Vysoká zaměstnanost se stala z pohledu státu žádoucí, to vysvětluje, proč je v Ústavě začleněn i čl. 57 Ústavy, jenž konstatuje, že „*stát podporuje a zajišťuje příznivé podmínky pro organizace a jednotlivce k vytvoření pracovních míst.*“

3. Podústavní základ pro podnikání

V reakci na přijetí Ústavy byly přijaty nebo novelizovány klíčové zákony, které tvoří základ pro podnikání. Hlavním záměrem bylo zatraktivnit podnikatelské prostředí, liberalizovat podnikání a zahájit restrukturalizaci národního hospodářství. Účelem je zvýšit produktivitu a konkurenceschopnost země nejen v regionálním, ale i v globálním měřítku, což se do značné míry daří. Zákony upravující podnikání a investice ve Vietnamské socialistické republice zaznamenaly za posledních několik desetiletí rychlý vývoj. Již legislativa z roku 2005 byla milníkem, kdy poprvé za téměř dvacet let Vietnam zavedl jednotný právní rámec pro podniky, který se vztahoval na investory a podniky působící v různých odvětvích. Po deseti letech praxe byla zřejmá potřeba transformace této legislativy, a tak 26. listopadu 2014 přijalo Vietnamské Národní shromáždění nové, upravené znění Zákona o obchodních společnostech a Zákona o investicích. Zákony vstoupily v účinnost 1. července 2015 a nahradily předchozí verze z roku 2005. Hlavním cílem, kterého chtěla vietnamská vláda touto významnou reformou dosáhnout, byla vyšší míra ochrany podnikatelského prostředí a také přilákání nových investorů a kapitálu ze zahraničí. Dalším důležitým aspektem byla nutnost splnění závazků Vietnamu plynoucích z podmínek Světové obchodní organizace. V následujících dvou kapitolách jsou popsány klíčové změny, které jednotlivé zákony přinesly.

a. Občanský zákoník (2015)

Zcela zásadní změnou v právní úpravě bylo přijetí nového občanského zákoníku coby základu regulujícího soukromoprávní vztahy, resp. vztahy související s podnikáním. Občanský zákoník vstoupil v účinnost teprve 1. 1. 2017 (dále jen „**Občanský zákoník**“). V úvodních ustanoveních, konkrétně v čl. 2 odst. 1 Občanského zákoníku, se zdůrazňuje, že *„ve Vietnamské socialistické republice jsou občanská práva přiznána, respektována, chráněna a garantována podle Ústavy a zákona.“* Znění tohoto článku je nápadně podobné, ba dokonce z části identické s čl. 14 Ústavy, který rovněž občanská práva *přiznává, respektuje, chrání a garantuje v souvislosti s Ústavou a zákonem*. Právu na podnikání byl znovu přiznán status občanského práva, což je klíčové pro liberalizaci hospodářství a je nezbytnou podmínkou pro implementaci principů otevřeného tržního systému.

Z hlediska aplikace Občanského zákoníku čl. 4 konstatuje, že *„občanský zákoník je obecným zákonem upravujícím soukromoprávní vztahy“*, přičemž *„jiné právní předpisy upravující soukromoprávní vztahy nesmí být v rozporu se zásadami soukromého práva uvedenými v čl. 3 tohoto zákona.“* Lze dovodit, že toto pravidlo aplikační přednosti je zcela zásadním projevem úmyslu zákonodárce chránit právo na podnikání před případnými ad hoc právními předpisy, které by mohly toto právo jakkoli omezit.

Je překvapující, že Občanský zákoník neobsahuje výslovnou legální definici podnikání ani podnikatele a nelze je vyložit ani prostřednictvím jiného pojmu. Například český občanský zákoník pojem podnikatele (bez ohledu na to, zda se jedná o fyzickou či právnickou osobu) definuje následovně: *„Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.“* (§ 420 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník). Určitý náznak definice podnikatele lze nalézt v čl. 74 a násl. Občanského zákoníku, který člení právnické osoby do dvou skupin: právnickou osobu - podnikatele a právnickou osobu - nepodnikatele. Prvně zmíněná skupina je zvláště upravena v čl. 75 Občanského zákoníku, který stanoví, že *„právnickou osobou - podnikatelem je osoba, jejímž hlavním účelem je dosahování zisku, který je rozdělen mezi členy právnické osoby“*, přičemž *„právnická osoba - podnikatel je tvořena obchodními společnostmi a hospodářskými organizacemi.“*

Dále se v čl. 75 odst. 3 Občanského zákoníku konstatuje, že *„založení, vznik, fungování a zánik právnické osoby - podnikatele musí být v souladu s Občanským zákoníkem, zákonem o obchodních korporacích a jinými právními předpisy“*, z čehož lze dovodit dvojí závěr. Jednak zákonodárce znovu zdůraznil důležitost Občanského zákoníku a dále, že právnická osoba - podnikatel je podrobněji upravena v zákoně o obchodních společnostech. Zde je nutné zdůraznit, že Občanský zákoník nerozlišuje typy právnických osob, tak jak to činí český občanský zákoník, který zná 3 typy právnických osob: korporaci, fundaci a ústav, přičemž korporaci lze založit čistě za podnikatelským záměrem, anebo za jinou než podnikatelskou činností. Občanský zákoník tuto diferenciaci neobsahuje a toliko rozlišuje právnické osoby - podnikatele a právnické osoby - nepodnikatele.

Pro lepší pochopení lze uvést, že ekvivalentem obchodní korporace ve smyslu českého zákona o obchodních korporacích je vietnamská právnická osoba - podnikatel, všechny ostatní typy právnické osoby ve smyslu českého občanského zákoníku subsumujeme do zbytkové kategorie právnických osob - nepodnikatelů.

b. Zákon o obchodních společnostech (2014)

Jak již bylo řečeno výše, lex specialis pro formy právnických osob je zákon o obchodních společnostech (dále jen „ZOS“), který nabyl účinnosti 1. července 2015. Ten v čl. 1 podrobně stanovuje, že „*tento zákon upravuje založení, vznik, organizační strukturu, přeměny, zrušení a zánik a související činnosti obchodních společností, jimiž jsou společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti, osobní společnosti a **soukromé obchodní společnosti**, a upravuje podnikatelská seskupení.*“ ZOS se vztahuje na obchodní společnosti jako takové na straně jedné a na agentury, organizace a jednotlivce (fyzické osoby), které se podílí na založení, vzniku, organizační struktuře, přeměně, zrušení a zániku a na činnostech souvisejících s obchodní společností, na straně druhé.

V souvislosti s úpravou obchodních společností stojí za zmínku poměrně zajímavá systematika ZOS, kdy v rámci obecných ustanovení jsou též zahrnuta ustanovení, která bychom z povahy věci a z hlediska hierarchie právních norem zahrnuli spíše do ústavněprávních norem. Legislativce v průběhu přijetí tohoto zákona zvolil poměrně zajímavé řešení, kdy podrobnější právní garanci **podnikání** rozvíjí v předmětném zákoně, byť na ústavní úrovni již taková úprava existuje. Toto je zřejmé z čl. 5 odst. 1 ZOS, který stanoví, že: „*stát uznává dlouhodobou existenci a vývoj druhů obchodních společností upravených v tomto zákoně, zajišťuje jejich rovnost před zákonem bez ohledu na jejich povahu, druh vlastnictví a hospodářské odvětví; a uznává zákonnou výdělečnou povahu podnikatelské činnosti*“. Na toto ustanovení navazuje odst. 2 a 3 téhož článku, jejichž podstatou je ochrana vlastnictví, zejména před znárodněním a vyvlastněním. Nicméně tato ochrana **není absolutní**, neboť sám zákon konstatuje, že v mimořádně nezbytných případech stát nabývá (s náhradou či bez náhrady) majetek obchodních společností v zájmu národní obrany, bezpečnosti nebo v národním zájmu.

Právní fundament podnikání je tedy ve vietnamském právním řádu obsažen duplicitně, kdy je v čl. 33 Ústavy pojednáváno o obecném právu, resp. svobodě podnikání a ZOS toto právo dále rozvíjí. Tím se dostáváme k otázce vztahu tohoto článku s příslušnými ustanoveními v ZOS. Při detailnější komparaci docházíme k závěru, že jejich vztah je systematicky provázaný, tudíž ustanovení v ZOS jsou určitým dovětkem k čl. 33 Ústavy a z materiálního hlediska mají přímo ústavní charakter, byť jsou formálně obsaženy v podústavní normě.

Pokud se jedná o zbývající ustanovení v ZOS, ta upravují zakládání obchodních společností, jednání jejich jménem a na jejich účet, jejich přeměnu a zánik, jakož i jednotlivé formy obchodních korporací jako společnost s ručením omezeným, akciovou společnost a komanditní společnost. Úprava veřejné obchodní společnosti v tomto zákoně zcela chybí. Nicméně sám ZOS upravuje zvláštní formy obchodních společností či formu podnikatelské činnosti. Jako zvláštní formu zákon upravuje pobočku (zastoupení), která **nesmí** sama vyvíjet podnikatelskou činnost, jejím účelem je toliko zastupování zahraniční obchodní společnosti a provádění průzkumů trhu. Dále pojednává o tom, že zvláštní formy podnikání jsou založeny na smlouvě o podnikatelské spolupráci (ekvivalentem je tzv. konsorcium), která umožňuje společné podnikání vietnamských a zahraničních společností, a na smlouvě o partnerství veřejného a soukromého sektoru, která na druhou stranu umožňuje spolupráci mezi státem a zahraničními společnostmi.

c. Zákon o investicích

Dalším důležitým zákonem upravujícím podnikání je zákon o investicích (dále jen „ZOI“), který byl podstatně novelizován za účelem ještě širší liberalizace vietnamského trhu odstraněním právních bariér pro zahraniční investory. Široké a otevřené povolení podnikatelských činností přispělo k ochraně zahraničních (soukromých) investorů. Investor tím získal právo investovat do těch

oblastí podnikání, které nejsou zakázány zákonem. Jinými slovy, investor může investovat a podnikat ve všech podnikatelských oblastech s výjimkou taxativního výčtu činností, které jsou považovány za odporující veřejnému zájmu. Zakázanými činnostmi jsou podle čl. 6 ZOI: obchod s omamnými, psychotropními a toxickými látkami; obchod s chemikáliemi a nerosty; obchod s chráněnými druhy rostlin a zvířat; prostituce a obchod s lidmi.

Oblasti podnikatelské činnosti podléhající zvláštnímu státnímu povolení (dále jen „licencované“) jsou také vypočteny v ZOI. Zákon vychází z principu, že každá licencovaná podnikatelská činnost musí být výslovně stanovena v ZOI a podmínky pro její výkon musí být stanoveny na základě zákona, vyhlášky, nařízení nebo ratifikované mezinárodní úmluvy. Ministerstva a další orgány státní moci nejsou oprávněny stanovit další ad hoc podmínky, kterou jdou nad rámec uvedených právních předpisů. Počet licencovaných podnikatelských oblastí byl z původních 267 snížen na současných 243.

Pokud se jedná o konkrétní formy podnikatelských investic, ZOI nabízí následující způsoby: založení obchodní společnosti, jež je financována zahraničními investory; získání účasti v obchodní společnosti; uzavření partnerství veřejného a soukromého sektoru. Nicméně zahraniční investoři nemají oprávnění získat účast v obchodních společnostech, jejichž cenné papíry byly přijaty k veřejnému obchodování na regulovaných trzích, a ve státem vlastněných obchodních společnostech.

ZOI nerozlišuje výslovně to, zda se jedná o investiční (podnikatelský) projekt tuzemského investora či zahraničního investora. Toliko rozlišuje, zda projekt podléhá rozhodnutí o investiční politice projektu, či nikoliv. Investiční projekty, které nepodléhají výše zmíněnému rozhodnutí, jsou projekty zahraniční obchodní společnosti.

d. Role státních podniků

Podle Světové banky patří Vietnam v současnosti mezi nejrychleji rostoucí ekonomiky na světě². Rychlý a strmý ekonomický růst umožnila výše zmíněná ekonomická a politická reforma Doi Moi z r. 1986, která byla prohloubena přijetím ústav v r. 1992 a v r. 2013 a důležitých zákonů jako Občanského zákoníku, Zákona o obchodních společnostech či Zákona o investicích. Ačkoliv prognózy růstu vietnamské ekonomiky jsou pozitivní, jsou zde stále negativní aspekty, jako preference státních podniků, které ve svém důsledku brzdí vietnamské hospodářství a neumožňují využít plného potenciálu.

Vzhledem k tomu, že Vietnam má zájem být plnohodnotným obchodním partnerem, je patrné, že snaha navazovat diplomatické a obchodní vztahy je mimořádně důležitá. To dokládá i fakt, že v červnu 2019 byla podepsána dohoda o volném obchodu s EU, která má odstranit vzájemná cla a celkově otevřít vnitrostátní trhy. To přirozeně vyvíjí tlak na státní podniky, které v minulosti požívaly výsadní postavení napříč všemi odvětvími vietnamského hospodářství. V současnosti jsou všechna odvětví s výjimkou energetického, těžebního a strategického sektoru (např. telekomunikace) otevřena jak domácím, tak zahraničním investorům.

Společně s otevřením trhu se Vietnam pokoušel o reformu státních podniků již od roku 1987. Do počátku 90. let 20. století bylo zrušeno až 12 000 menších a ztrátových státních podniků. Ty

² V r. 2016 rostl HDP Vietnamu o 6,8 %, v r. 2015 o 6,2 %. In:

[http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2018/05/09/Nahled%20STI%20\(PDF\)%20Vietnam%20-%20Souhrnna%20teritorialni%20informace%20-%202018.065742466.pdf](http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2018/05/09/Nahled%20STI%20(PDF)%20Vietnam%20-%20Souhrnna%20teritorialni%20informace%20-%202018.065742466.pdf), dne 9. 9. 2019

zanikly buď spojením do několika větších podniků, anebo likvidací a následným zánikem. Postupně tyto větší státní podniky byly ekonomicky (nikoliv právně) propojeny do tzv. koncernů označených jako „státní ekonomické skupiny.“

Další vlna reformy započala počátkem 21. století. Pro tuto reformu bylo příznačné začlenění do regionálních a světových ekonomických seskupení a organizací (příkladem může být přistoupení Vietnamu do Světové obchodní organizace v r. 2007). Právě vstup do mezinárodních organizací byl dalším impulzem pro reformu státních podniků, neboť jedním z požadavků ke vzniku členství bylo otevření trhu a zajištění právního prostředí, které umožní zahraničním investorům investovat a podnikat na území Vietnamu podle zásad zákazu diskriminace a rovného zacházení. Klíčovým se v tomto ohledu stalo přijetí zákona o investicích v r. 2005.

e. Novela zákona o obchodních společnostech a zákona o investicích (2019)

V únoru 2019 se v médiích objevila zpráva, že vietnamské ministerstvo pro plánování a investice připravuje návrh zákona, kterým se dále revidují zákon o investicích a zákon o obchodních společnostech, s cílem dále zlepšovat podnikatelské a investiční prostředí. Podle ministerstva tyto zákony přispějí k odstranění zbývajících překážek pro investice a podnikání. Tím se vytváří právní základ pro zlepšení investičního a obchodního prostředí se zaměřením na transparentnost a rovnost mezi investory. Konkrétně návrh například ruší postupy pro registraci kapitálového vkladu a nákupu akcií nebo kapitálových vkladů v případě, že takový vklad nebo nákup nepovede ke zvýšení zahraničního podílu v dotčených podnicích. Rovněž mají být reformovány procesní postupy a podmínky kapitálového vkladu a nákupu akcií nebo kapitálových vkladů, které se vztahují na organizace, jednotlivce, státní podniky a podniky investující do zahraničí.

Návrh také vypouští některé typy investičních projektů ze seznamu těch, které vyžadují schválení předsedou vlády v rámci investiční politiky podle článku 31 zákona o investicích. Jedná se o projekty kapitalizované na 5 000 miliard VND (přibližně 215 milionů USD) nebo vyšší, projekty, pro které byly ve smlouvách a příslušných zákonech stanoveny zvláštní podmínky licencování podnikatelských investic, jako jsou projekty s účastí zahraničního kapitálu v oblasti námořní dopravy, poskytování telekomunikačních služeb se síťovou infrastrukturou, zakládání vědeckých a technologických organizací a další.

Výjimky z uvolnění mají být zejména následující: investiční projekty, které mají být prováděny ve dvou nebo více provinciích nebo v centrálně řízených městech, podléhají nadále schválení investiční politiky předsedou vlády.

Z důvodu, aby byly dodrženy požadavky na obranu a bezpečnost, návrh pozměňuje články 24, 25 a 26 Zákona o investicích tak, že působí jako předpis, který požaduje, aby zahraniční investoři nebo instituce se zahraniční kapitálovou účastí podléhali schválení příslušného (místního) orgánu v případě, že kupují akcie v podnicích působících v odvětvích nebo oblastech, které jsou důležité nebo mají dopad na národní obranu a bezpečnost.

Ministerstvo pro plánování a investice rovněž navrhuje změnu článku 3 Zákona o podnikání, díky které by všechny případy registrace podniku musely splňovat jednotná pravidla a postupy stanovené v Zákoně o podnikání. Zvláštní zákony (myslí se odvětvové) by platily, pouze pokud by obsahovaly zvláštní ustanovení o zřízení, organizaci, reorganizaci, provozu a zániku podniků působících v příslušných odvětvích.

Návrh rovněž ruší několik ustanovení zákona o podnikání. Podniky již nebudou povinny hlásit změny na manažerských postech nebo informovat o zřízení svých poboček nebo nových obchodních zastoupeních úřadům pro registraci podniků v lokalitách, kde mají centrálu. Navíc generálním ředitelům odpadne požadavek na získání relevantního vzdělání a zkušeností s podnikovou administrativou.

Podle vyjádření samotného ministerstva se cíle této novely zdají být jasné - další liberalizace podnikatelského prostředí a snaha o přilákání investic ze zahraničí. Na druhou stranu ale návrh nebyl přijat všemi bezvýhradně. Například Vietnamská asociace finančních investorů naopak navrhované změny kritizuje a považuje je za nedostatečné. Asociace navrhuje výrazně širší úpravy zákonů a požaduje přijetí revolučních změn v oblasti podnikání.

4. Závěr

Právní úprava práva na podnikání ve Vietnamu dosáhla poměrně významných změn, kdy z původně centrálně řízeného hospodářství byla přetransformována do dnešní podoby, která se vyznačuje silnými prvky volného tržního hospodářství. Reziduum socialistické politické ideologie je na některých místech ústavní i zákonné úpravy stále viditelné, proto prozatím nelze hovořit o svobodném trhu.

Zdroje

Právní předpisy

- Ústava Vietnamské socialistické republiky, ze dne 15. 4. 1992. Dostupná zde: [http://www.vietnamlaws.com/freelaws/Constitution92\(aa01\).pdf](http://www.vietnamlaws.com/freelaws/Constitution92(aa01).pdf)
- Ústava Vietnamské socialistické republiky, ze dne 28. 11. 2013. Dostupná zde: http://constitutionnet.org/sites/default/files/tranlation_of_vietnams_new_constitution_enuk_2.pdf
- Zákon č. 91/2015/QH13, ze dne 24. listopadu 2015, občanský zákoník. Dostupný zde: <https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/vn/vn079en.pdf>
- Zákon č. 68/2014/QH13, ze dne 26. října 2014, o obchodních společnostech. Dostupný zde: https://www.mzv.cz/public/6f/5/6b/1810642_1462220_Law_on_Enterprise_No_68_2014_English.pdf
- Zákon No. 13-1999-QH10, ze dne 31. srpna 1999, zákon o obchodních společnostech. Dostupný zde: [http://www.vietnamlaws.com/freelaws/Lw13na12Jun99Enterprises\[XIV1033\].pdf](http://www.vietnamlaws.com/freelaws/Lw13na12Jun99Enterprises[XIV1033].pdf)

Odborná literatura a periodika

- Pham, D. (2016). From Marx to Market: The Debates on the Economic System in Vietnam's Revised Constitution. Asian Journal of Comparative Law, vol. 11(2), 263-285. Dostupné zde: http://www.viet-studies.net/kinhte/PhamDuyNghia_Marxtomarket.pdf

- VU, G. C., TRAN, K. Constitutional Debate and Development on Human Rights in Vietnam. Asian Journal of Comparative Law, Special Issue 2 (Special Issue on Vietnamese and Comparative Constitutional Law), 2016, vol. 11, p. 235–262.
Dostupné zde: https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/A6A1C8D98079C8EC58D8222D8BB060B4/S2194607816000272a.pdf/constitutional_debate_and_development_on_human_rights_in_vietnam.pdf
- Fujito, M. Vietnamese State-owned Enterprise under International Economic Integration. In Comprehensive Research on the Current International Trade/Investment System, RIETI Discussion Paper Series 17-E-121; , Ed.; 2017.
Dostupné zde: <https://www.rieti.go.jp/en/publications/summary/17110009.html>

Další prameny

- Ngo, T. T. Vietnamská ústava z hlediska teorie nedemokratických ústav, příčiny a důsledky jejího vzniku. Bakalářská práce, Masarykova univerzita, 2014. Dostupné zde: https://is.muni.cz/th/bk60r/Vietnamska_ustava_z_hlediska_teorie_nedemokratickych_ustav_priciny_a_dusledky_jejeho_vzniku.pdf
- Evropská komise. Dostupné zde: <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/vietnam/>
- The World Bank. Dostupné zde: <https://www.worldbank.org/en/country/vietnam/overview>
- OECD (2018), OECD Peer Reviews of Competition Law and Policy: Vietnam. Dostupné zde: <http://www.oecd.org/daf/competition/VietNam-OECD-Competition-Review-2018-ENG.pdf>
- The Report: Vietnam 2017; Oxford Business Group, 2017. Dostupné zde: <http://www.vci-legal.com/2017/06/legal-framework-of-vietnam-2017/>
- Doing business in Vietnam: Advice from a Vietnamese lawyer. Vietnamese attorney. Dostupné zde: <http://www.vietnamese-attorney.com/en/quotation/>
- [The University of Melbourne. Southeast Asian Legal Research Guide: Introduction to Vietnam & its Legal System.](http://unimelb.libguides.com/c.php?g=402982&p=5862045) Dostupné zde: <http://unimelb.libguides.com/c.php?g=402982&p=5862045>
- Ministry proposes revisiting the Investment and Enterprise Laws. Vietnam Law and Legal Forum. 2019. Dostupné zde: <http://vietnamlawmagazine.vn/ministry-proposes-revising-the-investment-and-enterprise-laws-6573.html>